

Olli Mäenpää

1.6.2026

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (HE 58/2026 vp)

Lakiehdotuksen keskeisenä tarkoituksena mahdollistaa viranomaisen sähköisten viestien välittäminen myös muun palveluntarjoajan eli käytännössä yksityisen palveluntarjoajan ylläpitämässä ja toteuttamassa digitaalisessa postipalvelussa. Tämä laajentaisi asiakkaan mahdollisuutta valita viranomaisviestin välittämisen toteutettava palveluntarjoaja, mitä voidaan pitää asianmukaisena ja perusteltuna.

Määritelmät

Lainsäädäntöteknisesti voidaan kiinnittää huomiota siihen, että palveluntarjoajan tai muun palveluntarjoajan määritelmää ei sisälly ehdotukseen eikä myöskään voimassa olevaan lakiin. Säädettyväksi ehdotetun lain oikeusvaikutukset kohdistuisivat eri tavoin palveluntuottajaan, joka toimii samalla palveluntarjoajana (8 f.1 §), kuin muuhun palveluntarjoajaan, jolle palveluntuottaja on antanut katseluohjelman tarjoamista koskevan tehtävän (8 g.1 §). Määritelmäsäännöstä lain 2 §:ssä olisi tämän vuoksi välttämätöntä täsmentää laintasoisen sääntelyn johdonmukaisuuden, täsmällisyyden, tarkkarajaisuuden vuoksi.

Koska lakiehdotuksen 2 b luvussa määriteltäisiin nimenomaan *muun palveluntarjoajan* kuin palveluja tarjoavan palveluntuottajan oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita sekä julkisia hallintotehtäviä, myös perustuslain 80 §:n 1 momentin ja 124 §:n voidaan katsoa edellyttävän etenkin muun palveluntarjoajan laintasoista sääntelyä. Tällainen muu palveluntarjoaja on käytännössä muu kuin viranomainen, kun sen sijaan palveluntarjoajana toimiva palveluntuottaja on käytännössä viranomainen. Palveluntarjoajan käsitettä ei siksi voida tässä verraten monimutkaisessa sääntely-yhteydessä pitää sillä tavoin yleiskielisenä terminä, että se olisi yksiselitteisesti ymmärrettävissä.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle palveluntarjoajalle

Lakiin lisättäväksi ehdotetun 8 g §:n 1 momentissa säädetäisiin, että palveluntuottaja voi sopimuksella antaa 8 f §:n 1 momentissa tarkoitettun katseluohjelman tarjoamista koskevan tehtävän myös muun palveluntarjoajan toteutettavaksi. Muulle palveluntarjoajalle ehdotetut tehtävät ovat perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä (ks. myös (PeVL 23/2018 vp), mikä tunnistetaan myös esityksen perusteluissa (HE, s. 108).

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksen-

mukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Eesityksen perusteluissa esitettyt näkökohdat huomioon ottaen ehdotettujen välitystehtävien antamista muulle palveluntarjoajalle voidaan pitää perustuslain 124 §:ssä tarkoitetulla tavalla tarpeellisenä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Kyseiset tehtävät voidaan ehdotetun 8 g §:n 1 momentin mukaan antaa muulle palveluntarjoajalla sopimuksella, jonka sisältämät vähimmäisehdot määritellään 8 § §:ssä. Sopimusperusteista katseluohjelman tarjoamista koskevan tehtävän antamista voidaan tässä yhteydessä ja myös sopimusehtoja koskeva sääntely huomioon ottaen pitää asianmukaisena. Kyseiset tehtävät eivät sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Ehdotetussa 8 h §:ssä määriteltäisiin palveluntarjoajaa koskevat vaatimukset. Tarkoituksena kuitenkin lienee, että nämä vaatimukset kohdistuisivat vain 8 g §:n kohteena olevaan muuhun palveluntarjoajaan. Jos digitaalisen sähköpostipalvelun palveluntarjoaja on viranomainen, 8 h §:ssä määritellyt vaatimukset eivät ainaakaan kaikilta osin ole sovellettavissa viranomaisen toimintaan.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle palveluntarjoajalle ei perustuslain 124 §:n mukaan saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Näiden edellytysten kannalta on välttämätöntä, että palveluntarjoajan olisi 8 h §:n mukaan oltava luotettava ja tällä olisi oltava oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa. Lisäksi palveluntarjoajalla olisi oltava tehtävän hoitamisen edellyttämät riittävät tekniset, taloudelliset, ammatilliset ja toiminnalliset valmiudet ja riittävä henkilöstö. Näitä vaatimuksia voidaan pitää välityspalvelutehtävän luonne huomioon ottaen keskeisinä. Välttämättömänä voidaan näiden edellytysten noudattamisen kannalta pitää myös palvelusopimuksen irtisanomisen ja purkamisen perusteiden laintasoista sääntelyä 8 i §:ssä. Lisäksi 8 l §:ssä säädettäisiin palvelutuottajan velvollisuudesta valvoa palveluntarjoajien toimintaa tehtävien toteuttamisessa.

Digi- ja väestötietovirastolla olisi ehdotetun 8 f §:n 2 momentin mukaan velvollisuus tarjota katseluohjelma, vaikka se olisi sopimuksella antanut tehtävän myös muun palveluntarjoajan tai muiden palveluntarjoajien hoidettavaksi. Tällaista rinnakkaista tarjoamisvelvollisuutta perustellaan erityisesti huoltovarmuuden ja jatkuvuuden turvaamisella ja sen avulla varauduttaisiin esimerkiksi tilanteisiin, jossa muu palveluntarjoaja poistuu markkinoilta. Sääntelyn tarkoituksena on varmistaa myös se, että hallinnon asiakkaille olisi aina käytössä katseluohjelma viranomaisen sähköisten tiedoksiantojen vastaanottamista varten. Sääntelyä voidaan pitää hyvin perusteltuna perustuslain 124 §:ssä määriteltyjen julkisen hallintotehtävän antamisen valtiosääntöoikeudellisten edellytysten kannalta.

Oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeiden kannalta on välttämätöntä, että 8 g §:n 2 momentissa ehdotetun mukaisesti palveluntarjoajan työntekijään sovellettaisiin

rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 8 f §:n 1 momentissa tarkoitettua julkista hallintotehtävää (esim. PeVL 15/2019 vp, s. 4).

Hallinnon asiakkaan eli palvelun käyttäjän oikeusturvaa koskevia erityisiä säännöksiä esitykseen ei kuitenkaan sisälly, ja häiriötilanteita koskeva 8 k § määrittelee vain palveluntuottajan ja -tarjoajan aktiivisia toimia. Tämä sääntely on epäilemältä tarpeen ja käyttäjän oikeusturvan kannalta voidaan pitää sinänsä tärkeänä myös palveluntuottajan valvontavelvollisuutta. Laissa olisi kuitenkin perusteltua säätää myös erikseen käyttäjän oikeudesta saattaa palvelun käyttöön liittyvä häiriö tai muu epäkohta valvojan käsiteltäväksi esimerkiksi voimassa olevan lain 18 §:ssä tarkoitetulla häiriöilmoituksella tai korjausvaatimuksella. Palvelun tarjoajan olisi käsiteltävä se viipymättä ja jonka johdosta sen olisi ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin häiriön tai epäkohdan korjaamiseksi.